

Dansk Socialrådgiverforening

2015

Januar

***Notat om
uacceptable
forløb i
børnesager***

Forord

Uacceptable forløb i børnesager skal undgås med ressourcer, faglighed og ordentlige vilkår for socialrådgivernes arbejde

Dette notat er en opsummering af drøftelserne i Dansk Socialrådgiverforenings (DS') børnearbejdsgruppe om, hvordan man kan undgå uacceptable forløb i børnesager ved at tilføre ressourcer, faglighed og ordentlige vilkår for socialrådgiverne i deres arbejde med sagerne. Notatet skal fastlægge DS' position i den politiske og faglige diskussion og være et af afsættene for den konference om børneområdet, vi har under forberedelse. Det kan i samarbejde med faggrupperne på området eventuelt bruges direkte ift. medlemmerne. Notatet vil også være en styrkelse af DS' presseberedskab, hvis sådanne sager igen dukker op og rydder forsiderne. Det er ikke tanken, at dette notat skal bruges offensivt lige nu, det er mere tænkt som et grundlag for DS' beredskab i forhold til sådanne sager.

Notatet skal ses sammen med de andre notater fra børnearbejdsgruppen, især notaterne om socialfaglig ledelse og om styrkelse af det forebyggende arbejde.

Forslagene i notatet skal ses i forhold til, at det er umuligt at forudsige, hvilken effekt overgrebspakken med indførelse af tilsynsenhederne konkret får i kommunerne. I bedste fald løser tilsynsreformen og overgrebspakkens andre elementer nogle af de problemer, der er dette notats udgangspunkt.

Niels Christian Barkholt
Næstformand

3 notater

Dansk Socialrådgiverforenings børnearbejdsgruppe har udarbejdet tre notater:

- *Notat om uacceptable forløb i børnesager*
- *Notat om en sammenhængende og forebyggende børnepolitik*
- *Notat om faglig ledelse på det specialiserede børneområde.*

Indledning

Børnesager, der forløber urimeligt, eller som går under radaren trods uacceptable forhold for børnene, har været et stort problem i enkelte kommuner. De involverede børn har ikke fået den hjælp, de skulle have, uanset hvor alvorlige deres problemer var. Sagerne er også meget belastende for socialrådgiverne og et problem for standens anseelse. Så der er gode grunde til at afklare, hvordan man kan undgå sådanne sager i fremtiden.

Det er ikke socialrådgiverne, som lægger linjen for indsatsen i disse sager, og det er ofte heller ikke socialrådgiverne, der træffer de konkrete beslutninger i sagerne. Socialrådgivernes opgave er at foretage en socialfaglig udredning af forholdene, lave oplæg til beslutning, finde det rigtige match og følge op på beslutningen. Mulighederne for at gøre det sikkert og fagligt kvalificeret afgøres ved strategisk og faglig ledelse, der fastlægger organisering og tildeling af ressourcer, og som sikrer, at socialrådgiverne har de rette kompetencer.

Kommunernes stærke økonomiske fokus har medført, at indsatsen i børnesagerne oftest besluttet i visitationsudvalg eller lignende. Socialrådgiverne har både i 2008, 2010 og 2011 i Dansk Socialrådgiverforenings undersøgelser af sammenhængen mellem økonomi og faglighed tilkendegivet, at et stærkt fokus på økonomi forringer muligheden for at varetage barnets tarv.

Økonomiske prioriteringer kan for eksempel gøre det svært at fastholde indsatsen over for familier, som kræver ekstra ihærdighed og vedholdenhed. Socialrådgiverne er ofte belastet af store

arbejdsbyrder og mange sager, og det gør det svært at få tid til det omfattende arbejde, det kræver at komme i kontakt med meget afvisende eller vanskelige familier og at komme i bund med udredningen af forholdene.

Økonomiske prioriteringer kan for eksempel gøre det svært at fastholde indsatsen over for familier, som kræver ekstra ihærdighed og vedholdenhed.

Forslag til initiativer

Der er en række muligheder for at forbedre indsatsen, så man kan undgå meget dårlige forløb i børnesagerne. DS kan med baggrund i socialrådgivernes erfaringer pege på følgende forhold:

- Kommunen skal sikre, at der er en kvalificeret faglig ledelse, som kan implementere og styre en vidensbaseret praksis og give sagsbehandlerne den sparring og støtte, de skal have. Det omfatter også mulighed i arbejdstiden for faglig refleksion og læring i arbejdet med sagerne.
- Arbejdet med disse sager forudsætter, at der afsættes ressourcer både til sagsbehandlingen og til et ordentligt repertoire af handlemuligheder på indsatssiden. Socialrådgiverne skal have tid til at gennemføre en kvalificeret sagsbehandling, så antallet af sager må ikke være større, end at socialrådgiverne har tid til den vedholdenhed, som arbejdet med komplicerede sager og/eller afvisende familier kræver.
- Det er afgørende for at undgå dårlige forløb, at 'grundarbejdet' prioriteres. Det omfatter en grundig og relevant udredning (den børnefaglige undersøgelse), reel inddragelse af både børn og forældre, kvalificerede beslutninger og løbende opfølgning i sagen. Det er erfaringen fra flere af de sager, der har haft et meget dårligt forløb, at § 50-undersøgelsen har været manglende eller ukvalificeret. Det understreger betydningen af, at der er tid til denne basale del af sagsarbejdet. Grundarbejdet omfatter også et troværdigt samarbejde med både de voksne og børnene. Der skal være kontinuitet i arbejdet og stabilitet i den involverede personalegruppe. Opfølgningen i børnesagerne skal generelt styrkes, og især i sager, hvor der er problemer, skal der være tid til at følge op meget oftere og mere forpligtende. I de sager, der er særligt vanskelige, bør der være mulighed for at inddrage en leder i sagsarbejdet.
- Alle relevante instanser i kommunen skal arbejde sammen for at undgå, at sager falder mellem stolene i et usammenhængende system. Netop samarbejdet om og med disse familier er uhyre vigtigt, så det må prioriteres tidsmæssigt. I vanskelige sager bør der udpeges en koordinerende sagsbehandler, der er ansvarlig for, at sagen ikke går i stå, eller at samarbejdet om den og med forældrene og børnene falder fra hinanden.
- Forebyggende indsatser i skoler og daginstitutioner kan gøre det muligt at nå familierne tidligere og gøre dem mere modtagelige for hjælp, fordi den så kan komme fra et sted, de kender. Indsatser i normalsystemet kan også gøre det muligt at anvende tidlige og kreative løsninger i børnenes kendte omgivelser. Det kan støtte børnene, sikre bedre viden om, hvad der foregår og i bedste fald løse op for et vanskeligt samarbejde med forældrene. Skolesocialrådgivere og myndighedssocialrådgivere, der er ude på skoler og daginstitutioner, kan kvalificere indsatsen i forhold til børn, man er usikre på. De kan inddrage deres viden om hjælpemuligheder i kommunen, forvaltningspraksis og erfaringer om, hvornår og hvordan der bør underrettes, og sagen overdrages til forvaltningen. Det vil gøre det lettere at reagere hurtigt og kvalificeret på underretningerne, når de kommer.
- Der skal ske en systematisk inddragelse af eksperter uden for kommunen, for eksempel fra VISO og SISO. Kommunerne skal etablere et formaliseret samarbejde med de fem nye 'børnehuse' for børn, der har været udsat for seksuelle overgreb.
- Ankestyrelsen skal bruge mulighederne for at gribe ind ud fra egen driftskompetence for at undersøge kommunernes arbejde. Både for at sikre de nødvendige beslutninger i sagerne, for at placere ansvaret for eventuel manglende indgriben og især for at bruge sager eksemplarisk i vejledning og undervisning af kommunerne.

Forslag til initiativer

- Der skal indføres et forpligtende system for videreuddannelse af socialrådgiverne. Diplomuuddannelsen bør styrkes ved, at det bliver en ret for børnesagsbehandlerne at tage den, når de har arbejdet en periode på området, for eksempel to år. Samtidig skal uddannelsen udvikles med en arbejdspladsrettet model, så alle sagsbehandlere i en kommune kan tage hele uddannelsen eller moduler fra den i et sammenhængende forløb på arbejdspladsen. Det bør kombineres med systematisk jobrotation for at styrke kompetenceudviklingen.
- Forventningerne til socialrådgiverne har været stigende med hensyn til systematik, metodebevidsthed og det at agere i en politisk organisation. Som nyuddannet er det derfor afgørende at få en professionel modtagelse. Det forudsætter et stærkt videns- og læringsmiljø på arbejdspladsen og en afklaret procedure for at modtage nyuddannede socialrådgivere. Der bør indføres en obligatorisk 'pakke' for introduktion af nye sagsbehandlere på området. Pakken bør blandt andet indeholde introduktionskursus og mentorordning.
- I og med, at det er kommunens politiske og faglige ledelse, der fastlægger den linje, socialrådgiverne arbejder inden for, så er der heller ikke noget grundlag for at rejse sag eller erstatningskrav mod enkelte socialrådgivere. Eventuelle sager må rejses mod kommunen i ankesystemet eller ved domstolene.
- For at afklare, hvilke udgifter og besparelser, der ligger i at gennemføre en mere eller mindre intensiv og forpligtende indsats, bør der laves to konkrete cost benefit-analyser af børnesager: En undersøgelse af sager, hvor der er ydet en tilstrækkelig indsats og er truffet de rigtige beslutninger fra starten af sagen. Og en anden af sager, hvor sagsbehandlingen, beslutningerne og indsatsen har været utilstrækkelig i forløbet.
- Det er også nødvendigt at få et bedre forskningsmæssigt grundlag for, hvor mange sager med en given belastningsgrad, en socialrådgiver kan håndtere fagligt ansvarligt. Det kræver forskningsstøttede forsøg med nedsatte sagstal i danske kommuner. For eksempel kan forsøg med den svenske Borås-model være en indgang til konkrete forskningsprojekter. Resultaterne skal anvendes til at afdække, hvilke kvalitetsmæssige konsekvenser forskellige sagstal og organiseringer af praksis kan have.
- Endelig skal der arbejdes med vidensdeling og vidensbasering på nationalt plan. Der bør udvikles en infrastruktur til at dele gode eksempler. Det kan foregå dynamisk gennem netværk og med internettets muligheder for at dele viden. Det kan skabe en ny adfærd blandt praktikere, som efterspørger viden, når de står med udfordringer i arbejdet. Den vil de i så fald kunne hente fra andre praktikere. Det vil styrke vidensbaseringen af socialt arbejde ved at trække socialisering af (ny) viden ind i de faglige samtaler. Derved kan vi bygge en bro mellem forskning og praksis, som sætter viden i centrum af indsatsen.

Indsatsen over for meget afvisende og lukkede familier

Det er meget få familier, der er helt afvisende over for hjælp fra myndighederne. De allerfleste forældre vil gerne have hjælp, når de ikke selv magter at give børnene tilfredsstillende opvækstvilkår. Erfaringen viser, at selv meget lukkede og skeptiske familier kan vindes for et samarbejde med vedholdende motivation og hjælp.

Familierne kan selv opleve samarbejdet med kommunen som besværligt eller truende, så de trækker sig fra det. Generelt mangler vi viden om familiernes oplevelse af, hvad der sker i samarbejdet med kommunen, og der er behov for forskning i, hvordan man kan arbejde med familier, der har stor modstand mod samarbejdet. Herunder forskning om, hvordan de oplever situationen.

De få familier, hvor forældrene forsøger at holde omverdenen væk, kan være særdeles vanskelige at komme i kontakt med og få udredt. Familierne har som regel omfattende og sammensatte problemer med ledighed, lav social status, ringe uddannelsesbaggrund, dårlig sundhedstilstand og misbrug. Familierne kan være karakteriseret af alvorlige normskred, som kan vise sig i overgreb mod børnene. For at begrænse antallet af disse familier skal kommunerne sætte kvalificeret og sammenhængende ind. Ud over ovenstående forslag, mener DS, at der er nogle forhold, som kommunerne skal have på plads:

- Kommunen skal politisk og ledelsesmæssigt lægge en tydelig strategi for arbejdet med sådanne familier, så alle er klar over, hvad der skal gøres. Den må bygge på, at der kan gøres brug af hele handlerepertoiret over for familierne, og at der skal et langt sejt træk til for at få en dialog med dem. Som udgangspunkt skal der sættes på et omfattende motivationsarbejde, men om nødvendigt kan også tvangsmæssige tiltag inddrages.
- Man må gøre forældrene klart, at man insisterer på kontakt og at der vil blive handlet i forhold til børn, som ikke trives. Det forudsætter en tæt og koordineret opfølgning fra alle involverede parter, så forældre faktisk inddrages og ikke kan unddrage sig ved for eksempel ikke at møde op til møder eller ikke overholde aftaler.
- Alle relevante kanaler til at undersøge forholdene skal kunne bringes i spil: sundhedspersonale, PPR, skoler, daginstitutioner osv. Om nødvendigt også undersøgelse uden samtykke. Undersøgelserne skal koordineres tæt af sagsbehandleren.
- Når en familie ikke medvirker i en § 50-undersøgelse, skal socialrådgiverne meddele forældrene, at de vil være opsøgende over for børnene og skabe kontakt til dem for på den måde at få indblik i, hvad der foregår. Om nødvendigt skal de afholde børnesamtaler uden for hjemmet. Socialrådgiverne skal have tid og praktisk mulighed for at etablere en sådan kontakt til børnene.
- Pålæg om, at et barn skal i daginstitution er en mulighed, som kan inddrages, både for at støtte børnene og for at skabe en mulighed for at komme tættere på familien og barnet og få en dialog med dem for at udrede, hvad der foregår.
- Der skal være tid til at komme på uanmeldte hjemmebesøg som led i udredningen eller senere i sagens forløb. Den seneste lovændring, der åbner for en lettere adgang til hjemmene, bør dog bruges med omtanke, så den ikke blokerer for samarbejdet med familien.
- Ved videregivelse af en børnesag fra en kommune til en anden skal der holdes overleveringsmøde mellem sagsbehandlere, hvis der er tvivl om forældrenes samarbejdsvilje, eller sagens karakter i øvrigt taler for det.

Dansk Socialrådgiverforening

Toldbodgade 19 B
DK 1253 København K

T 7010 1099
ds@socialraadgiverne.dk
www.socialraadgiverne.dk